

Józef Dajczak

"Die Predigt : Theoretische und Praktische Theologische Wegweisung", Anselm Günthör, Freiburg-Basel-Wien 1963 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 1/2, 314-316

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

respondenz", „La Croix”, „Informations Catholiques Internationales”, „La Documentation Catholique”, jakkolwiek na te periodyki powołuje się autor we wstępie. Czytelnika interesuje bardziej inne źródło wymienione przez autora jako „pomysłowość indywidualnych sprawozdawców”. Niewątpliwie mamy tu do czynienia z niedyskrecjami popełnianymi podczas pierwszej sesji wskutek ogólnikowej i niezadawalającej informacji udzielanej drogą oficjalną. Nic więc dziwnego, że działalność służby informacyjnej została podczas drugiej sesji znacznie rozszerzona celem pełniejszego przekazywania obrazu dyskusji toczonych w auli soborowej.

Autor nie zajmuje postawy beznamiętnego obserwatora. Można zresztą powątpiewać, czy jest to w ogóle możliwe dla człowieka zaangażowanego w dyskutowane tematy. W dodatku autor zalicza swą pracę do gatunku „dziennikarstwa teologicznego”, prawie zupełnie nieznanego w naszym kraju. Dzięki wybranemu rodzajowi literackiemu, zachowanemu konsekwentnie przez autora, dzieło zyskuje na żywotności i barwności opisu przy jednoczesnej wierności relacji. Właśnie wierność odmalowania przebiegu soboru nie została zakwestionowana nawet przez tych przeciwników anonimowego autora, którzy sami byli uczestnikami soboru i żywo oburzają się na niedyskrecje autora.

Dzięki relacji przedstawionej w „Letters from Vatican City” zyskujemy cenne źródło dla poznania przebiegu pierwszej sesji, które będzie musiało zaspakajać naszą ciekawość aż do czasu opublikowania pełniejszych relacji oficjalnych lub do momentu ukazania się innych, dalej jeszcze idących... niedyskrecji.

ks. Henryk Bogacki SJ

Anselm Günthör, OSB, Die Predigt. Theoretische und Praktische Theologische Wegweisung, Herder, Freiburg-Basel-Wien, 1963, s. 279.

Autor tego homiletycznego dzieła, prof. teologii moralnej i homiletyki w Papieskiej Wyższej Szkole Akademickiej Benedyktynów „San Anselmo” w Rzymie, opracował powyższy podręcznik do współczesnej homiletyki na podstawie długoletnich doświadczeń kaznodziejskich i naukowych na katedrze profesorskiej. W swej budowie wewnętrznej wykazuje on poza dłuższym wstępem dwie części, z których w pierwszej spotykamy się ze świadectwem Objawienia i teologicznych rozważań na temat kazań, a w części drugiej z głównymi aktualnymi dziś odmianami kazań. W przedmowie wstępnej i w części pierwszej tej homiletycznej pracy naukowej rozprawia Autor o odnowie współcze-

snego kaznodziejstwa, gdyż ono przeżywa dziś poważny kryzys z przyczyn natury zewnętrznej, oraz wewnętrznej w stosunku do treści i formy kazań. Z aspektu na słuchaczy współczesnych kazań, źródła zewnętrznego ich kryzysu, to są oni racjonalistycznie i nawet sceptycznie do nich o prawdach nadprzyrodzonych traktujących nastawieni w wyniku dominującego obecnie wykształcenia techniczno-eksperymentalnego i tym samym racjonalistycznego. Nadto człowiek XX-go wieku żyje także w świecie coraz to nowszych wynalazków w dziedzinie techniki i astronautyki, z których jest bardzo dumny. Stąd też wobec tych osiągnięć naukowych błędą w jego liberalnych poglądach dobra kultury duchowej, zwłaszcza religijnej, przekazywane potomnościom przez dawne pokolenia. Z tego też powodu staje się coraz bardziej nieczułym i w końcu zupełnie obojętnym w swym stosunku do wiary chrześcijańskiej i Kościoła katolickiego. Niekiedy też uchodzą u niego dobra kultury materialnej za ważniejsze dla życia pod względem egzystencjalnym aniżeli dobra kultury duchowej. Niemniej jednak doznaje człowiek b. stulecia poważnych refleksji w swoim naturalizmie witalnym materialistycznym. Wiedziony bowiem tęsknotą za trwałym pokojem i bezpieczeństwem dla życia osobistego i zbiorowego widzi te dobra społeczne i indywidualne zagrożone w obecnej epoce atomowej. Garnie się więc do kościoła i do jego ambony, aby w nauce Chrystusa i w Jego łasce Bożej znaleźć dla siebie i dla swojej społeczności bezpieczną przystań w obecnych, możliwych z winy człowieka uzbrojonego w potężną broń nuklearną, eschatologicznych czasach. Jest bowiem przekonany, że tylko Chrystus może przez swój Kościół zapewnić ludzkości pożądaną przez nią pokój.

Tegoczesny więc chrześcijanin o cechach człowieka XX-go wieku pragnie jako słuchacz kazań, aby „Chrystus głosił Chrystusa” z ambony w duchu przewodniego hasła homiletycznego św. Augustyna, wielkiego Ojca Kościoła. Chrystus więc, twierdzi A. Günthor, winien być dziś główną treścią Słowa Bożego w kazaniu oraz wzorem do głoszenia go. Od kapłana-kaznodziei wymaga też dziś jego słuchacz spod ambony, aby również przykładem własnego życia pociągał go do Chrystusa. Nadto żąda od niego głębokiego wykształcenia, zarówno biblijnego, liturgicznego, teologicznego, jak również psychologicznego i socjologiczno-pastoralnego w ramach współczesnej naukowej teologii pastoralnej. Chrystusa bowiem pragnie się słowami z niego zaczerpniętymi w liturgii Mszy św. i w innych nabożeństwach liturgicznych, aby się też w ten sposób przygotować do apostołstwa świeckich katolików w krzewieniu Królestwa Bożego na ziemi.

W chrystocentryzmie dzisiejszych kazań Günthor uwydatnia szczególnie Chrystusa ukrzyżowanego jako źródło naszego zbawienia i uświęcenia. Dlatego też kazania o Chrystusie muszą być powiązane z Pismem św., z nauką o Kościele, o Sakramentach i Liturgii, z kolei z nauką

o rzeczach ostatecznych z wezwaniem do życia moralnego w Chrystusie. Na tego rodzaju kazania jest, zgodnie z ankietami przeprowadzonymi w ostatnich latach wśród świeckich katolików na Zachodzie, największe zapotrzebowanie.

Jeśli następnie i w stosunku do formy współczesnych kazań „Chrystus” powinien je głosić, to tegoczesny kaznodzieja ma się wzorować w przepowiadaniu Słowa Bożego także na Chrystusie. Słowa więc kazań, mówi Günthör, winny być słyszalne, zrozumiałe, w miarę możliwości w języku ludu głoszone, z pominięciem łacińskich cytatów i naukowej terminologii teologicznej, oraz słów biblijnych dziś nie wskazanych, jak np. nazwa Kościoła „owczarnia”, a wiernych „owce”.

Odnosnie obrazów umownych, przykładów i porównań w kazaniach, to Anselm Günthör zaleca brać je z życia słuchaczy, posługiwać się tylko jednym zasadniczym przykładem i przytaczać go na początku kazania. Powinno się też rozczłonkować dane kazanie na przejrzyste części składowe przy pomocy podanego przykładu. Należy też w kazaniach unikać wszelkich osobistych wycieczek pod adresem pewnych słuchaczy kazań skierowanych. Kazanie powinno z kolei swoją treścią pobudzać słuchaczy do radości, nie są więc wskazane kazania zgorzkniałe napełniające ich goryczą, zwłaszcza tak zwane kazania karcące. Należy też wygłaszać kazania według Autora omawianej książki w tonie rozmowy ze słuchaczami, w miarę możliwości w liczbie mnogiej przez „my”, a nie „wy”. Nie godzi się również posługiwać w nich patosem.

W drugiej części swej homiletycznej rozprawy pt. „Kazanie” (Die Predigt), ujętej kerygmaticznie w przepowiadaniu Słowa Bożego i pod aspektem teologii kaznodziejstwa, omawia A. Günthör szczególnie istotę kazań wygłaszanych w niedziele, w powtarzających się co tydzień świętach naszego Odkupienia, uroczystej pamiątki głównych wydarzeń ze zbawczego dzieła Chrystusa-Zbawiciela. Z kolei rozprawia o homiliach i kazaniach katechizmowych bardzo dziś aktualnych do katechez rodzinnych, oraz kazań liturgicznych i tematycznych, jak również o kazaniach niedzielnych dla dzieci. O tym wszystkim poucza swoich czytelników nasz Autor na podstawie współczesnych dekretów pastoralnych synodalnych we Włoszech, Niemczech, Francji, w Ameryce Północnej, oraz bogatej literatury homiletycznej Europy Zachodniej.

W końcu w drugim i ostatnim rozdziale części drugiej omawianej książki traktuje Anselm Günthör o współczesnych kazaniach misyjnych dla ludu. Hasłem przewodnim dotychczasowych misji ludowych było wezwanie skierowane do poszczególnych ich uczestników „Ratuj swoją duszę”. Dziś przybrały misje charakter bardziej religijno-społeczny i środowiskowy w duchu hasła apostołstwa ludu katolickiego.